

Литвиненко А. І. Митець і регіон: діалог в умовах міжкультурної взаємодії / А. І. Литвиненко // Матеріали міжнародної научної конференції «Наука и общество: продуктивные пути реакции на современные вызовы». – Д. : Научно-информационный центр «Знание». – 2013. – С. 148–150.

Литвиненко А. І.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

докторант національної музичної академії України імені

П.І. Чайковського, м. Київ

МИТЕЦЬ І РЕГІОН: ДІАЛОГ В УМОВАХ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Актуалізована проблема митця «другого плану» в історико-культурному процесі. Розкрита роль творчої особистості у вітчизняній, зокрема регіональній культурі на рубежі ХІХ-ХХ століть.

Ключові слова: митець, регіон, міжкультурна взаємодія, Полтавщина.

Визначити роль митця в історико-культурному процесі, схарактеризувати місію регіону у розвитку вітчизняної культури можливо шляхом вивчення діяльності творчих особистостей в умовах міжкультурної взаємодії певного історичного часу.

Міжкультурна комунікація – багатоаспектний та багатофункціональний процес вербальних і невербальних зв'язків, який встановлюється у різних сферах та на різних рівнях людської життєдіяльності – має розпочинатися з усвідомлення унікальності й самобутності кожної окремої культури [1, с. 222]. Будь-який регіон це – «субкультурний локус» [4, с. 5], модель полікультурної єдності в межах окремої держави, або частини світу має свою самобутню та неповторну культуру. Багата національними ідентичностями й духовним

потенціалом культура кожного регіону володіє безліччю можливостей встановлювати міжкультурний діалог. Рушійним фактором такої взаємодії виступає митець, зокрема його здатність до творчої діяльності.

Творчість митця, його «індивідуальне висловлювання» (М. Бахтін), як правило розгортається в контексті історії та є відображенням свого історичного часу. Найбільш виразною вона стає у періоди суспільних потрясінь, соціальних, економічних, політичних змін, так званих – зламів епох.

Рубіж XIX – XX століть в історії культури посідає особливе місце. Представлений низкою феноменів «срібного» і «золотого» століть, явищами модернізму й духовного ренесансу в художній культурі цей період виявив багатогранний і безцінний досвід мистецько-художнього, наукового самовиявлення потужної плеяди видатних особистостей: поетів, музикантів, художників, філософів та вчених. Попри ймовірні особисті життєві труднощі, суспільні чи ідеологічні перешкоди більшість тогочасних діячів залишалися відданими справі усього свого життя, сповідуючи високий професіоналізм як головний критерій життєтворчості.

Для глибокого прочитання контексту даного історичного періоду, виявлення міжкультурних діалогів величезне значення має його осмислення не лише з точки зору найвизначніших досягнень, так званих культурних «вершин», а й з позиції здобутків (спадщини) художників «другого ряду» [6, с. 16]. Життєвий шлях більшості з них проходив далеко від столиць, або великих культурних центрів – переважно у провінції. Характерно, що на початку XX століття саме провінційне середовище стало для багатьох талановитих особистостей тим життєвим простором, у якому активізувався, виношувався і втілювався їх творчий задум.

Нагадаємо, що починаючи з другої половини XIX століття розвитку музичного життя в Російській імперії сприяла активна просвітницька діяльність ІРМТ [3, с. 10]. Як наслідок, навіть найвіддаленіші губернські міста ставали розвиненими культурними осередками з потужно інфраструктурою, великою кількістю спеціалізованих професійних закладів, мистецьких установ, театрів, концертних залів, товариств. Тож, цілком закономірно, що після здобуття

освіти у столицях, митці сміливо обирали провінцію для життєвої та творчих самореалізації.

На початку ХХ століття Полтавщина була однією з найбільш потужних щодо соціокультурного наповнення українських територій в межах російської імперії [5, с. 47]. Розвій художнього життя краю забезпечувала плеяда вітчизняної інтелектуальної, мистецької еліти – письменники, музиканти, художники, театральні та громадські діячі, композитори, диригенти. Варто назвати лише імена Д. Ахшарумова, О. Єрофєєва, І. Козловського, В. Старостинецької, Ф. Попадича, В. Короленка, Григорія та Івана Мясоедових, Віктора та Володимира Оголевців, В. Щепотьєва, І. Павловського. Їх діяльність була спрямована на професіоналізацію різних галузей вітчизняної культури, активне впровадження інноваційних та підтримку традиційних видів художньої творчості.

Певний період свого життєвого шляху з Полтавою пов'язали і композитор Леонід Лісовський (1866–1934) та диригент Олександр Єрофєєв (1884–1968). Росіяни за походженням, обидва проявили високий професіоналізм, толерантність під час своєї багатогранної, плідної діяльності у регіоні, здійснивши потужний внесок у розвиток вітчизняної культури в цілому. Вінцем творчої діяльності і мистецького самовиявлення Л. Лісовського стала організація ним «Полтавської спілки камерної музики» (1909), а для О. Єрофєєва – Полтавського оперного театру (1919). На жаль, до сьогодні життєвий шлях обох музикантів ще й досі перебуває поза увагою дослідників, їх спадщина цілком не оцінена й не висвітлена у жодній з музикознавчих або культурологічних праць.

Культура кожного регіону неповторна. У процесі свого становлення та розвитку вона проходить індивідуальний шлях, що назавжди закарбовується в ментальному образі території унікальними артефактами, місцями пам'яті... Інтелектуальний та духовний потенціал краю забезпечується не лише його іманентністю й споконвічними традиціями, а й здатністю регіональної культури долучатися до досвіду інших культур, умінням встановлювати міжкультурний діалог.

Література

1. Аксьонов В. Детермінанти оптимізації міжкультурної комунікації в умовах сучасного глобалізованого соціуму / В.І. Аксьонова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2012. – Вип. 50. – С. 220–230.
2. Бахтин М. М. Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках. Опыт философского анализа / Электронный ресурс: Режим доступа: <http://infolio.asf.ru/Philol/Bahtin/probltext.html>.
3. Глушкова О. Р. К читателю / В кн.: К 150-летию Московского отделения русского музыкального общества / редактор-составитель О. Р. Глушкова. – М. : Языки славянской культуры, 2010. – 200 с., ил.
4. Казакова Г. М. Регион как субкультурный локус (на примере Южного Урала) [Текст] : автореферат дис. ... / Г. М. Казакова. – М., 2009. – 42 с.
5. Литвиненко А. І. Полтавщина: музична культура (XIX – початок XX століття) : навчальний посібник / А.І. Литвиненко. – К. : Автограф, 2011. – 220 с.
6. Цукер А. В тени классиков: к проблеме целостности музыкально-исторического процесса. // Композиторы «второго ряда» в историко-культурном процессе: Сборник статей / Ред. сост. А. М. Цукер; Ростовская государственная консерватория (академия) имени С. В. Рахманинова – М. : Композитор, 2010. – 328 с.